

**Hodnocení doktorského studia pana Ing. Jana Mikeše a jeho disertace
s názvem**

***Historie výuky a vývoj učebnic elektrotechniky v českých
zemích,***

**ZČU, Filozofická fakulta, Praha 2012, 521 s. včetně množství
nepublikované obrazové dokumentace, grafů, tabulek, rejstříku a
anglického a francouzského resumé**

Ing. Jan Mikeš se rozhodl podpořit svůj zájem o historii elektrotechniky doktorským studiem a vypracováním disertační práce **Historie výuky a vývoj učebnic elektrotechniky v českých zemích**, nad kterou pracoval pilně, usilovně a s invencí.

Doktorské studium realizoval Ing. Jan Mikeš v letech 2007-2012 na ZČU v Plzni na Filozofické fakultě ve studijním programu P6107 - Humanitní studia a ve studijním oboru 6107V012 - Teorie a dějiny vědy a techniky, a to v kombinované formě. V průběhu studia postupoval přesně podle individuálního studijního plánu a v souladu s ním složil včas všechny potřebné dílčí zkoušky a úkoly v období 2007-2012 (z filozofie, angličtiny, němčiny, metodologického semináře, doktorského semináře 1-4, vedení seminářů 1-3, jazyka jako předmětu vědeckého zkoumání, dějin elektrotechniky, recenzí a studií aj.).

Pan Ing. J. Mikeš se důsledně věnoval badatelské činnosti a studiu odborné literatury, archivním rešeršům a diskusím s pamětníky. Výsledky svého bádání představil na mnohých mezinárodních a domácích konferencích (viz 4. 10. 2011 – člen organizačního výboru konference NTM v Praze – Vladimír List – osobnost české techniky. Referát: Vladimír List a formování československé elektrotechnické základny. 29. 9. - 2. 10. 2011 – účast na Mezinárodní konferenci CNAM Paris – *Cabinets de curiosités, collections techniques et musées d'arts et métiers*. Referát: *Du Klementinum de Prague à l'enseignement technique dans les écoles secondaire et à l'Université technique aux 18ème -20ème siècles*. Účast s referátem. 5. - 6. 5. 2011 – účast na *The Past, Present, and Future of Nuclear Power in Great Britain*. An international symposium Maison française, Norham Road, Oxford, Thursday 5 May and Friday 6 May 2011. Referát: *Marcela Efmertová and Jaroslav Knápek and Jan Mikeš (Czech Technical University in Prague) Nuclear power in the Czech Republic*. 18. - 19. 11. 2010 – účast na Mezinárodní konferenci v Bordeaux s názvem: *Les paysages de l'électricité : perspectives historiques et enjeux contemporains (19e-21e siècles)*, organizace : par la MSHA Bordeaux, le Comité d'histoire de l'électricité de la Fondation EDF Diversiterre, avec le soutien de l'Université de Savoie, de l'INES et de RTE, účast s referátem: La reconstruction de la maison natale

de František Křížík à Plánice. 10. – 11. 5. 2010 Mezinárodní konferenci k 60. výročí vzniku Fakulty elektrotechnické Českého vysokého učení technického v Praze Postupně propojovaný svět - Elektrotechnici v evropské společnosti koncem 19. a v průběhu 20. století - *Nauka o elektřině a elektrotechnice a jejich historiografie do vzniku Československé republiky*. XI. Deutsch-tschechische Schulbuchkonferenz (Geschichtsunterricht, Geschichtsbewusstsein und Geschichtskultur in der Tschechischen Republik und in der Bundesrepublik Deutschland) - Thüringer Institut für Lehrerfortbildung, Lehrplanentwicklung und Medien, Bad Berka (11. – 13. Dezember 2009) - *Möglichkeiten der Internetnutzung im tschechischen Schulwesen*. 20. – 22. 10. 2009 - Konference Věda a technika v českých zemích 1945–1960, Národní technické muzeum v Praze a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Společnost pro dějiny vědy a techniky ČR - *První a druhá etapa poválečného plně elektrifikovaného státu*).

Začal odborně publikovat (viz MIKEŠ, Jan: *Elektrotechnika a její knižní reflexe od konce 18. století do vzniku Československé republiky* - Acta Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni – ISSN 1802-0364. 2008. MIKEŠ, Jan: *The Electrical Works of the Capital of Prague – Proponent of the City's Electrical Identity*, editoři: Štaif, J., Jakubec, I., Rákosník, J.; In: Prager wirtschafts- und sozialhistorische Mitteilungen/Prague economic and social history papers . 10. vyd. 2009, Prag - Prague: FF UK; s. 133-140. Elektrické podniky města Prahy – nositel identity elektrifikovaného státu, ISBN 978-80-7308-232-1. MIKEŠ, Jan: *Dějiny elektrotechniky v českých zemích aneb šťastná sedmička v elektrotechnice*. In. Genealogické a heraldické listy : Acta genealogica ac heraldica. Roč. XXVII, č. 4 (2007). 99s., s. 32-44. ISSN 1212-9631. MIKEŠ, Jan: *Elektrický vodotrysk – fontaine lumineuse*. Světlo. 2007, roč. 2007, č. 1, s. 46-49. ISSN 1212-0812. MIKEŠ, Jan a EFMERTOVIÁ, Marcela: *Cesta žárovky historii - střípky světla zapomenutého prvenství*. Světlo. 2005, roč. 2005, č. 4, s. 42-45. ISSN 1212-0812. + verze on-line: MIKEŠ, Jan a EFMERTOVIÁ, Marcela: *Cesta žárovky historii - střípky světla zapomenutého prvenství*. Světlo [online]. 2005, roč. 42, č. 4, Internet: <http://www.automa.cz/svetlo/>. ISSN 1212-0812). Spolu se mnou vytvořil monografii (viz MIKEŠ, Jan a EFMERTOVIÁ, Marcela: *Elektřina na dlani* : kapitoly z historie elektrotechniky v českých zemích; editor Pavel Augusta. Praha : MILPO Média, 2008. 119 s. ISBN 978-80-87040-08-9) a samostatně vystupoval v televizi, v rozhlasu a podílel se na přípravě dvou odborných výstav (viz Rekonstrukce a stálá výstava v *Rodném domě Františka Křížíka v Plánici*, otevřeno pro veřejnost 25. 6. 2010, scénář nové výstavy a vlastní realizace – spoluautor s PhDr. Janem Hozákem z NTM v Praze, *Výstava Technika očima technika 19. 1. – 30. 6. 2007* -Historicko – technická výstava v Lapidáriu betlémské kaple v Praze v roce 2007 u příležitosti 300 let ČVUT – příprava scénáře a realizace výstavy).

Na základě uvedených poznatků je zřejmé, že se jedná o nadaného badatele schopného zpracovávat i nové teoretické přístupy k problematice historie elektrotechniky a svědomitého a dělného pracovníka i dobrého organizátora.

K obhajobě disertační práce předložil rozsáhlou studii *Historie výuky a vývoj učebnic elektrotechniky v českých zemích* (ZČU, FF, Praha 2012, 521 s.

včetně množství nepublikované obrazové dokumentace, grafů, tabulek, rejstříku a anglického a francouzského resumé).

Disertační práce je členěná do osmi kapitol, klasicky rozdělených na úvod (s. 5-25), na vývoj průmyslového vzdělání v českých zemích s akcentem na elektrotechnické (strojnické) obory (s. 25-384), na návaznost vysokoškolského elektrotechnického vzdělání (s. 384-413), na přílohy (s. 413-468), na závěr (s. 468-476), na resumé (s. 476-485), na seznam archivních pramenů a literatury (s. 485-510) a na rejstřík (s. 510-521). Struktura práce má logickou návaznost a důsledné přehledné členění doplněné nejen množstvím nepublikované obrazové dokumentace, ale také shrnujícími tabulkami a grafy, které dokreslují průběh charakterizovaného období. Práce má ucelenou a bohatou heuristickou přípravu, která je v disertaci plně využita.

Obsahově je disertační práce poměrně rozsáhlá, neboť mapuje všechna důležitá období vývoje praktického, řemeslného a průmyslového předávání zkušeností a dovedností a především zcela nově vznik elektrotechnické středněškolské vzdělávací báze v českém prostředí. Proto se objevuje z tohoto pohledu charakteristika škol partikulárních, jezuitských a bratrských a analýza reformy vzdělávacího systému od 70. let 18. století do vzniku Československa s exkurzem k experimentálnímu období elektrotechniky, presentované prvními publikacemi a výukovými materiály k nauce o elektřině a k elektrotechnice. Tato část práce je zpracována vysoce odborně s pohledem na nejdůležitější vydané práce Divišovy, Šádkovy, Klínkošovy a fyzikální a matematické školy v pražském Klementinu. Důraz v této kapitole je dále logicky položen na postupné formování průmyslových středních škol od druhé poloviny 19. století.

Největší pozitivum odborně-badatelské přináší oddíl kapitoly 2 - 2.4 *Rozvoj strojnické a poté elektrotechnické specializace na pražských průmyslových školách*, kde se autor věnuje konkrétní charakteristice a popisnému rozboru vzniku a činnosti profilových průmyslových škol v Betlémské ulici, na Smíchově, na Starém Městě, v Žitné ulici a Na Příkopě v Praze. V této části je třeba připomenout soukromou a hojně navštěvovanou elektrotechnickou průmyslovou školu Viléma Macháčka, v dosavadní odborné literatuře zcela neznámou, která však školila především elektrotechnické řemeslné pracovníky (elektromechaniky, elektromontéry aj.), majitele živnostenských elektrických závodů.

Další moderní a dosud nepublikované poznatky obsahuje oddíl 2.5 *Příklady elektrotechnického školství v jednotlivých městech českých zemí a Československa*, kde jsou prozkoumány jednotlivé průmyslové školy v Brně, Plzni, Teplicích, Chomutově, Liberci, Ústí nad Labem, Děčíně, Ostravě, Kladně, Českých Budějovicích, Lanškrouně a Kutné Hoře. Školy byly členěny podle regionů a významu odbornosti pro danou oblast, nikoliv podle výuky českého nebo německého jazyka, neboť většinou v uvedených lokalitách vznikaly školy s oběma výukovými mutacemi. Význam tohoto poznatku se zvyšuje s tím, že středoškolská elektrotechnická výuka byla ve sledovaném období orientována především pro realizaci elektrifikace země. V této souvislosti za zmínku stojí především charakteristika a hodnocení elektrotechnické výuky v *Městském Elektrotechnikum v Teplicích-Šanově* pod vedením elektrotechnického odborníka Wilhelma Biscana.

Struktura středního průmyslového školství je v disertaci velmi vhodně doplněna vysokoškolskou výukou v Praze a v Brně, čímž autor dokončil exkurs po elektrotechnickém vzdělávání a jeho formách v českých zemích a v Československu. Tato část práce je zajímavá badatelskou precizností s excerpcí poznatků o organizaci výuky elektrotechnice v komparaci Prahy a Brna, která taktéž nebyla dosud publikována. Autor disertační práce si tak vytvořil nezbytný podklad pro další vědecké návazné možnosti, z nichž bych především preferovala návaznost na československou elektrifikaci a potřebu Elektrotechnického svazu československého (ESČ).

Po formální stránce je disertační práce připravena a vybavena s důsledností, pečlivostí, s minimem gramatických, syntaktických a ortografických chyb, což je zjev v současné době poměrně nevídaný. Autor se věnoval s péčí i sestavení všech příloh a zejména přípravě obrazové dokumentace a rejstříku, který práci bezesporu obohacuje a přináší možnost další odborné konfrontace a vyhledávání poznatků v historii elektrotechniky. Navíc zvolená obrazová dokumentace je vedena snahou po nepublikovaných materiálech, což činí práci přitažlivou i pro laického čtenáře.

Na základě uvedených skutečností vřele doporučuji disertaci pana Ing. Jana Mikeše k obhajobě.

V Praze 30. 5. 2012

Prof. PhDr. Marcela Effenertová, CSc.